Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista uusista omista varoista

[5.4.2022]

Markus Lahtinen

Keskeinen ehdotus

- Eurooppa-neuvoston mukaan vuoden 2021 jälkeen käyttöön otettavista uusista omista varoista saatavat tulot tulisi käyttää elpymisvälineen puitteissa otettujen lainojen ennenaikaiseen takaisinmaksuun.

- Komissio ehdottaa nyt seuraavia uusia omia varoja:

1) 25 % EU:n päästökauppajärjestelmästä kertyvistä huutokauppatuloista,
2) 75 % hiilirajamekanismista saatavista tuloista,
3) Kansallista rahoitusosuutta, joka olisi 15 % suurten monikansallisten yritysten markkinavaltioille allokoitavasta jäännösvoitosta. Tähän liittyen komissio antaa myöhemmin erillisen direktiiviehdotuksen

Keskeiset havainnot

- Taloudellisiin arvioihin liittyy suuri epävarmuus, joka on seurausta sekä taloudellisen toimintaympäristön epävarmuudesta että monin osin vielä täsmentymättömästä esityksestä.
- Huomionarvoista on päästökaupan keskeinen rooli uusien omien varojen tulonmuodostuksessa.
- Ehdotetut muutokset kasvattavat merkittävästi (enemmän kuin tuplaantuisi) arviota päästökaupasta saatavista tuloista verrattuna nykyiseen sääntelyyn.
- Näin merkittäviä muutoksia tulisi arvioida suorien budjettivaikutusten lisäksi kansantalouden toiminnan näkökulmasta.

Keskeiset havainnot

- Hiilirajamekanismin tavoitteena on ehkäistä hiilivuotoa ja siten päästöjen kasvua EU:n ulkopuolella EU:n päästövähennystavoitteiden toimeenpanon seurauksena.
- Hiilirajamekanismi koskisi viittä sektoria: sementti, teräs ja rauta, alumiini, lannoitteet ja sähkö.
- Päästösertifikaatin hinta on tarkoitus asettaa jäljittelemään EU:n päästöoikeuden hintaa.
- Arvioihin liittyy siis osin samoja epävarmuuksia kuin päästöoikeuksien taloudellisiin vaikutuksiin, mutta toki uusi järjestelmä lisää epävarmuutta.
- Markkinavaltioiden (valtiot, jossa yrityksellä on asiakkaita ja käyttäjiä) verotusoikeuden lisääminen osalta epävarmuus on kaikkein suurin.

Suomen kanta

- Suomen kanta on avoin kehittämiselle, mutta sisältää kriittisiä havaintoja ja rajauksia.
- Suomen kantaa voi pitää perusteltuna.
- On ensiarvioiden tärkeätä, että EU:n taloudellista kehikkoa kehitetään avoimesti yhteisesti sovittujen periaatteiden mukaan.
- Muutostarpeet EU:ssa ovat ilmeiset, mutta omien varojenkin osalta on helppo havaita, että komission esitys on kiireisestä aikataulusta johtuen vielä pahasti keskeneräinen.

Venäjän hyökkäys ja globalisaatio

- Omien varojen kehittäminen liittyy edelliseen, ja vieläkin EU:ssa vaikuttavaan, koronapandemian taloudellisten seurausten hallintaan.
- EU:ta on nyt kohdannut uusi vaikea kriisi Venäjän sotatoimien seurauksena. Tällä saattaa olla pandemiaakin suuremmat vaikutukset EU:n toimintaan.
- Tällä valmistelulla saattaa olla vaikutusta myös omien varojen jatkovalmisteluun erityisesti hiilirajamekanismin osalta, koska globaalien ongelmien hallintamekanismit saattavat saada uuden muodon, jos itse globalisaatio ottaa uuden suunnan